ALFRED SIEBENEICHEN.

Reglamentacja handlu w Polsce.

Odbitka z tygodnika „Przemysł i Handel".

WARSZAWA 1920.

ALFRED SIEBENEICHEN.

Reglamentacja handlu w Polsce.

Odbitka z tygodnika „Przemysł i Handel".

WARSZAWA 1920.

OD AUTORA.

Oddawna dawał się u nas odczuwać brak źródłowego podręcznika, który dawałby kupiectwu możność szybkiego orjentowania się w przepisach, mających na celu reglamentację handlu. To też oddając mniejszą pracę do użytku ogółu, miałem przedewszystkiem na względzie usunięcie tego braku, starając się zestawić w streszczeniu wszystkie przepisy, normujące handel i podając jednocześnie źródła, w których strona zainteresowana znajdzie szczegółowe przepisy w przedmiocie bliżej ją obchodzącym.

Jako materjał do niniejszej pracy posłużyły mi nietylko odnośne dekrety, ustawy i rozporządzenia, opublikowane w „Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego“ i w „Monitorze Polskim“ za lata 1918, 1919 i początek 1920 r., lecz również dane, które czerpałem z okólników, rozsyłanych przez właściwe Ministerstwa oraz z korespondencji urzędowej.

Praca niniejsza jest doprowadzona do dnia 1-go lutego 1920 r, Oczywiście, że ze względu na materjał,

ulegający bezustannym zmianom, konieczne jest tu utrzymywanie w ewidencji nadal wydawanych w tej mierze przepisów i stałe wnoszenie odpowiednich poprawek. Wobec powyższego koniecznem będzie po pewnym czasie uzupełnienie niniejszej pracy, co mogłoby być dokonane w ewentualnych nowych jej wydaniach.

Warszawa, w lutym 1920 r.

Naskutek okoliczności, związanych z wybuchem wojny światowej, Polska znalazła się w wyjątkowych warunkach gospodarczych. Różnorodne ograniczenia handlu, wprowadzone przez b. władze okupacyjne, wyniszczenie kraju dzięki rabunkowej gospodarce okupantów, zupełny zastój w przemyśle krajowym i wynikająca stąd niewspółmierność popytu i podaży, wreszcie zmiana zasadnicza w sytuacji politycznej — wszystkie te czynniki spowodowały zupełny przewrót w układzie życia gospodarczego Polski.

Stosunki z zagranicą uległy również zasadniczej zmianie. Organizm gospodarczy poszczególnych państw przystosował się z konieczności do chwilowych potrzeb, powstałych wskutek wojny, nieraz wbrew rzeczywistym wymaganiom normalnego rozwoju gospodarczego. Wszelkie stosunki pomiędzy wrogiemi sobie państwami ustały. Wolny handel międzynarodowy został wstrzymany. Każde z państw było zmuszone wprowadzić ścisłą kontrolę nad handlem zarówno wewnętrznym, jak i zagranicznym.

Oczywiście, że w takich warunkach Polska musiała również uciec się do reglamentacji handlu, jako do środka czasowego w krytycznym okresie likwidacji wojny. Miało to ten realny skutek, że z chwilą, kiedy kraj nasz zrzucił z siebie jarzmo okupacji,

1) pozostawiano sekwestr i ograniczenia przewozu wewnętrznego, wprowadzone przez b. władze okupacyjne na wszystkie surowce, półfabrykaty i towary,

2) wprowadzono szereg nowych ograniczeń tego rodzaju i oddano pod zarząd państwowy niektóre dalsze artykuły,
3) powołano do życia urzędy, mające na celu:
   a) zaopatrywanie ludności w artykuły picrwszej potrzeby (Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby),
   b) walkę z lichwą (Urząd Walki z Lichwą i Spekulacją),
oraz c) regulowanie przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów—(Państwowa Komisja Przywozu i Wywozu).

Stosownie do powyższego, ograniczenia obrotu handlowego możemy podzielić na wypływające bezpośrednio z odnośnych dekretów, ustaw i rozporządzeń, wyraźnie określających te ograniczenia, oraz na wypływające pośrednio z działalności wyżej wzmiankowanych urzędów.

1. Sekwestry i ograniczenia przewozu.

Trzymając się powyższego podziału, przejdziemy do omówienia pierwszej kategorji ograniczeń obrotu handlowego t. j. egzystujących obecnie sekwestrów i ograniczeń przewozu wewnętrznego, z uwzględnieniem jednocześnie przepisów, dotyczących przywozu i wywozu omawianych poniżej artykułów.

Zaznaczyć należy, że od czasów wyjścia okupantów, cały szereg sekwestrów i ograniczeń przewozu został zniesiony, tembardziej więc koniecznem jest uprzytomnienie sobie tych ograniczeń, które do dziś dnia pozostają w sile.

Wobec nieposiadania ścisłych danych, dotyczących Wielkopolski, będziemy musieli się ograniczyć na razie do przepisów, działających na terenie b. Królestwa Kongresowego i Małopolski.

Na wstępie musimy tu zwrócić uwagę na artykuły, będące pod zarządem państwa, lub też ścisłą jego kontrolą. Do nich należy zaliczyć: węgiel, naftę, spirytus, tytoń i wyroby tytoniowe, sól i cukier. W tej grupie rozpatrzymy również ograniczenia, dotyczące obrotu zbożem i przetworami zbóż.

1. Węgiel.—Całkowitą ilością wyprodukowanego na terenie Polski węgla, poza spożyciem kopalni na własne potrzeby oraz lokalną sprzedażą na furmanki, zwolnioną

z sekwestru, jak również węglem, dowożonym z zagranicy, rozporządza Państwowy Urząd Węglowy przy Min. Przemysłu i Handlu. Przydział węgla dla poszczególnych dzielnic oraz głównych kategorji odbiorców uskuteczniany jest przez Radę Rozdzielczą przy Państw. Urzędzie Węglowym. W ramach ogólnego przydziału odbywa się rozdział przyznanego węgla pomiędzy poszczególnych odbiorców, przyczem w Małopolsce uskutecznia go Inspektorat Węglowy w Krakowie przy współudziale Biura Węglowego—dla przemysłu, oraz przedstawicieli zainteresowanych stron—dla innych kategorji odbiorców, zaś w Wielkopolsce—Prowincjonalny Urząd Węglowy. Przewóz węgla wewnątrz kraju odbywa się na zasadzie świadectw przewozowych (frachtów), wydawanych w każdej dzielnicy przez odnośne urzędy rozdzielcze. Przywóz węgla z zagranicy jest wolny od pozwoleń Państw. Komisji Przywozu i Wywozu, zaś wywóz z kraju wymaga każdorazowego zezwolenia Min. Przemysłu i Handlu [1]).

2. *Nafta.* — Obrót wszelką ilością wyprodukowanej w rafinerjach nafty podlega Państwowemu Urzędowi Naftowemu Min. Skarbu. Zakup i sprzedaż nafty odbywa się na zasadzie certyfikatów P. Urzędu Naftowego, który zwalnia co miesiąc odpowiednie ilości nafty dla wewnętrznej konsumpcji, rozdzielając je między poszczególne dzielnice. Dalszy przydział w dzielnicach dokonuje: w b. Król. Kongr.—Państw. Urząd Zakupu Art. P. P., w Małopolsce — Wydział Spraw Aprowizacyjnych we Lwowie, w Wielkopolsce — Główny Urząd Żywnościowy w Poznaniu, w W Ks. Cieszyńskiem — Rada Narodowa w Cieszynie, zaś na Ziemiach Wschodnich — Zarząd Cywilny tych ziem. Wywóz nafty poza granice państwa może się odbywać jedynie na zasadzie zwolnienia Państw. Urzędu Naftowego i pozwolenia Państw. Komisji Przywozu i Wywozu [2]).

3. *Spirytus.*—Produkcja, kupno i sprzedaż spirytusu znajduje się na obszarach b. Król. Kongr. i Małopolski

---

[1]) Rozp. Gen. Gub. Warsz. z dnia 11. VI. 1917 r. Dz. rozp. № 82 poz. 341. W Małopolsce rozp. Min. Rob. Publ. z dnia 1. IX. 1917 r. Dz. p. p. 169,

[2]) Rozp. M. P. i H. z dnia 14. VIII. 1919 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 74 poz. 431, rozp. M. P. i H., Min. Wojny i Min. Skarbu z dnia 16. X. 1919 r. Monitor 221.

pod zarządem Min. Skarbu. Gorzelnie melasowe mogą być uruchomione tylko po uzyskaniu zaświadczenia Min. Przem. i Handlu o sprawności technicznej oraz pozwolenia Min. Skarbu. W gorzelniach, pędzących okowitę z ziemniaków, przerób ziemniaków zdrowych jest wzbroniony. Do uruchomienia gorzelni, przerabiającej ziemniaki zmarznięte wystarcza odnośne zaświadczenie Starosty o posiadaniu tych ziemniaków oraz pozwolenie Urzędu Przemysł. i Delegacji Skarbowej danego okręgu. Całą wyprodukowaną ilością spirytusu rozporządza M-stwo Skarbu. Producenci obowiązani są dostarczać spirytus do miejsc wskazanych, po cenach, oznaczonych przez rzeczone M-stwo, które wyznacza również ceny sprzedażne, po jakich nabywcy otrzymują spirytus od Dyrekcji Monopolu Spirytusowego, oraz ceny sprzedaży detalicznej dla konsumentów. Wszelkie dawne zapasy spirytusu i wyrobów wódczanych winny być obanderolowane i sprzedawane po cenach, oznaczonych na butelce z dodaniem wysokości opłaty monopolowej. Przywóz spirytusu i wyrobów wódczanych, konjaków, rumów i t. p. z zagranicy wymaga każdorazowego zezwolenia Min. Skarbu oraz Państw. Komisji Przywozu i Wywozu [1]).

4. Tytoń i wyroby tytoniowe.—Fabrykacja wyrobów tytoniowych podlega kontroli skarbowej według obowiązujących dotychczas przepisów, zawartych w rosyjskiej ustawie o akcyzach, przyczem zakres działania, nadany mocą tej ustawy dozorowi akcyzy, należy do Inspektorów Skarbowych (względnie Zarządów Skarbowych). Cygara, cygaretki i tabakę do zażywania mogą fabryki sprzedawać na zasadach wolnego handlu po obanderolowaniu ich w fabryce. Wszystkie inne wyroby tytoniowe zakupuje od fabryk M-stwo Skarbu na warunkach, ustalonych w porozumieniu z fabrykantami. Przepisy, dotyczące handlu detalicznego wyrobami tytoniowemi, zostały zawarte w rozporządzeniu Urzędu Walki z Lichwą i Spek., opublikowanem w Mon. Polsk. z dnia 22. X. 1919 r. № 229. Fabryki tytoniu mogą sprowadzać tytoń w liściach pochodzenia zagranicznego na mocy pozwoleń Dyrekcji Monopolu Tytuniowego. Fabrykantom tytoniowym wolno odstępować znajdujące się w fabryce liście tytoniowe

---

[1]) Dekret z dnia 30. I. 1919 r. Dz. Praw P.P. Nr. 11 poz 130 i przep. wyk. do dekr. z dnia 13. II. 1919 r. Monitor № 42.

innym fabrykantom tych wyrobów na mocy świadectw przewozowych, wydawanych przez Inspektoraty Skarbowe. Handel detaliczny liśćmi tytoniowemi jest zabroniony. Hurtowne składy tytoniu w liściach wolno utrzymywać tylko na mocy pozwolenia Dyr. Mon. Tyton. Przywóz tytoniu krajanego i papierosów do Rzplitej Polskiej wymaga również w każdym wypadku zezwolenia Dyr. Mon. Tyton., przyczem w zasadzie udziela się pozwoleń tylko tym osobom, które zamierzają przywieźć te fabrykaty dla Monopolu Tytoniowego. Niezależnie od pozwolenia Dyrekcji wymagane jest każdorazowo zezwolenie Państwowej Komisji Przywozu i Wywozu na ogólnych zasadach.

, Dawne zapasy tytoniu i papierosów, które znajdują się na składzie u kupców tabacznych winne być obanderolowane, przyczem obrót krajanym tytoniem i papierosami, w przewidywaniu wprowadzenia ustawy o państw. monopolu tytoniowym, dozwolony jest do dnia 31 marca 1920 roku. W Galicji obowiązuje dotychczas monopol tytoniowy, wprowadzony za czasów rządu austrjackiego [1]).

5. Sól. — Produkcja soli w salinach małopolskich i nadzór policyjno-górniczy nad wszystkiemi salinami w Polsce należą do Sekcji Górniczo-Hutniczej Min. Przem. i Handlu. Wyłączne prawo kupna i sprzedaży soli na całym terenie Polski przysługuje Państw. Urzędowi Zakupu Art. P. P. przy Min. Aprow., który uskutecznia podział soli jadalnej pomiędzy konsumentów przez swych koncesjonowanych pośredników. Do tegoż Urzędu należy również przydział soli dla bydła. Pzywóz soli z zagranicy i zakup jej poza granicami Polski może być uskuteczniany wyłącznie przez P. U. Z. A. P. P. [2]).

W Małopolsce obowiązuje dotychczas monopol solny, wprowadzony tam przez b. władze austrjackie.

6. Cukier.—Wszelkie ilości wyprodukowanego cukru winny być dostarczone do rozporządzenia Wydz. Artykułów Monopolowych Min. Aprow., który wydaje każdorazowo pozwolenia na przewóz cukru zarówno kolejami

---

[1]) Rozp. Min Sk. z 12. IV. 19 r. Monitor Polski № 91, 24 VI. 19, M. P. № 143, 5. VII. 19 M. P. № 150, 21. VIII. 19 M. P № 190, 4. XI. 19 M. P. № 262 i 19, XII. M. P. № 280.

[2]) Rozp. Min. Apr. z dnia 26. III. 19 r. № III (A. M.) 126422.

jak i statkami, przyczem pozwolenia te winne być w każdym wypadku zaświadczone przez Referenta Aprowizacyjnego odnośnego powiatu, skąd ma być uskuteczniony wywóz. Końmi cukier może być przewożony jedynie przez osoby, uprawnione do tego, z miejsca poboru do miejsca przeznaczenia. Przydział cukru na potrzeby ludności odbywa się przez Referenta Aprow. przy Staroście, względnie przez samodzielne jednostki komunalne. Strona techniczna rozdziału tego artykułu pomiędzy władze komunalne, związki, kooperatywy i t. p. należy do P. U. Z. A. P. P. — u, który posiada jednocześnie wyłączne prawo sprowadzania cukru z zagranicy [1]).

7. *Zboże i przetwory zboża.* — Producenci rolni są obowiązani dostarczyć w terminach, wskazanych przez Min. Aprow. i po cenach, wyznaczonych przez rząd, określone ilości wyprodukowanego zboża (żyta, pszenicy, jęczmienia i owsa), przyczem skupu tego kontyngentowego zboża mogą dokonywać jedynie instytucje i firmy, koncesjonowane przez Min. Aprow. Obrót zbożem, pozostającem u wytwórcy po odstawieniu kontygentu jest dozwolony wszystkim mieszkańcom w granicach Rzplitej Polskiej z zachowaniem następujących ograniczeń:

Wytwórcy rolni, zamieszkali w poszczególnych miejscowościach (wsiach, osadach, przyczółkach, miasteczkach) mogą pozbywać pozakontygentowe zboże jedynie wówczas, gdy wszyscy inni, zobowiązani w tejże miejscowości do dostawienia kontygentu, obowiązkowi temu zadośćuczynią.

Obrót ten podlega kompetencji Urzędu Walki z Lichwą i Spek., który na zboże pozakontygentowe może wyznaczyć ceny maksymalne.

Prawo gromadzenia i przechowywania zboża i jego przetworów przysługuje wyłącznie rządowi oraz tym instytucjom samorządowym i społecznym, kooperatywom wytwórczym i spożywczym, tudzież firmom prywatnym które na przedstawienie miejscowej Komisji Aprowizacyjnej zostaną przez Min. Aprow. do tego upoważnione. Zboże pozakontygentowe lub jego przetwory, przewo-

---

[1]) Rozp. Min. Sk. z 12. XI. 1918 r. M. P. № 205, rozp. M. Apr. z 25 I. 1919 r. M. P. № 28 oraz przep. wyk. do Stat. Puzappu M. P. № 163. W Małopolsce rozp. Urzędu Żywn. w Wiedniu z dnia 1. II. 1917 r Dz. p. p. 41.

żone kolejami lub statkami, winny być każdorazowo zaopatrzone w zaświadczenie Starostwa powiatu, z którego pochodzą, że zboże to zostało nabyte od producenta. który przepisany kontygent dostawił, lub obowiązkowi dostawy nie podlega, względnie, że dany przetwór pochodzi z legalnie nabytego zboża. Przewóz kolejami i statkami żyta, pszenicy, jęczmienia lub owsa oraz ich przetworów, jako bagażu pasażerskiego, w ilościach ponad 1 kg. na osobę wszystkich wymienionych produktów lub przetworów z nich łącznie, wymaga również podobnego zaświadczenia.

Przewóz zboża i przetworów, prócz chleba, w powiatach, położonych blizko granicy, podlega nadal ograniczeniom, zawartym w rozporządzeniu Min. Aprow. z dnia 10. IX. 1919 r. Monitor Polski № 206.

Wywóz zboża i pozetworów za granicę, jak również wywóz wymienionych produktów do obszarów, podległych Komisarzowi Jeneralnemu Ziem Wschodnich, jest wzbroniony. Jedynie w drodze wyjątku zezwolenie na wywóz za granicę może być uzykane od Państw. Komisji Przywozu i Wywozu, zaś do Ziem Wschodnich — od Min. Aprowizacji [1]).

Oprócz omówionych poprzednio siedmiu artykułów, będących pod ścisłym zarządem państwa, sekwestrowi i ograniczeniom przewozowym na terenie polskim podlegają:

1) Skóry, ekstrakty i garbniki. — W b. Królestwie Kongresowem wyłączne prawo zakupu skór surowych należy na mocy koncesji, wydanej przez Min. Przemysłu i Handlu, do Spółki Akcyjnej Skupu i Sprzedaży Skór surowych i Garbników w Warszawie. W Małopolsce prawo to według istniejącego projeku ma być oddane Spółce Skupu i Sprzedaży Skór surowych i Garbników w Krakowie. (Koncesja wydana w swoim czasie na Małopolskę Spółce Małopolskiej Skupu i sprzedaży Skór surowych i Garbników w Krakowie została cofnięta). Wszystkie skóry bydlęce (t. j. bycze, wołowe, krowie, jałowcowe, hukacie i cielęce), oraz końskie i źrebięce winny być oddawane rzeczonej spółce po cenach przez rząd ustanowionych.

---

[1]) Ustawa z dnia 18. XI. 1919 r. Dz. Ust. R. P. № 89 poz. 485 przep. wyk. do ust. M. P. № 268, rozp. Min. Apr., Roln. i Dóbr Państw. i Skarbu z 6. XII. 1919 r. M. P. № 270, rozp. Min. Apr. z 5. I. 1920 r. M. P. № 7.

Przydział skór surowych garbarniom uskutecznia Odddział Skór Sekcji I Min. Przem. i Handlu, podług którego wskazówek rzeczona spółka sprzedaje garbarniom skóry surowe do wyrobienia. Wyrób skór surowych w garbarniach, nie pochodzących z przydziału przez Oddział skór, a objętych sekwestrem, jest wzbroniony.

Obrót wszelkiemi garbnikami i ekstraktami podlegają identycznym zarządzeniom.

Przywóz skór surowych, ekstraktów i garbników zarówno kolejami jak i statkami może być uskuteczniany wyłącznie za odnośnemi listami przewozowemi, wydawanemi w b. Królestwie Kongresowem przez Urzędy Przemysłowe, zaś w Małopolsce przez Oddział Małopolski Sekcji Przemysł. Min. Przem. i Handlu.

Pierwszeństwo na zakup skór gotowych, obuwiowych, znajdujących się w garbarniach, oddane zostało Min. Spraw Wojskowych i Min. Aprowizacji. Przejmowanie skór gotowych w garbarni jest dokonywane przez specjalną komisję, która, po przesortowaniu i odebraniu skór, potrzebnych dla Urzędów Państwowych, zwalnia pozostałe skóry do wolnego handlu, stemplując je ustanowioną pieczęcią. Prócz tego, każda garbarnia jest obowiązana kłaść swoją pieczęć na skórach gotowych, przyczem skóry bez pieczęci fabrycznej podlegają konfiskacie. Skóry gotowe, ostemplowane przez Min. Aprowizacji, a tym samym oddane do wolnego handlu, ograniczeniom przewozu wewnętrznego nie podlegają.

Wyłączne prawo przywozu skór gotowych z zagranicy należy do Państw. Urzędu Zakupu Art. Pierw. Potrzeby, lub osób przezeń do tego upoważnionych. Jednakże w każdym wypadku wymagane jest również pozwolenie Państw. Komisji Przywozu i Wywozu przy M. P. i H. [1]).

2. *Wełna.* — Wszelkie ilości wełny owczej ponad 10 kg. podlegają na terenie Polski sekwestrowi i ograniczeniom przewozu wewnętrznego, przyczem do wykonywania sekwestru, na mocy porozumienia pomiędzy Min. Przem i Handlu oraz Okręgowym Urzędem Zaopatrywania Armji w Łodzi, został upoważniony wymieniony

---

[1]) Dekret z d. 7. II. 1919 r. Dz. Ustaw № 14 poz. 157, instr. do Dekretu z dnia 3. IV 1919 r. Monitor Polski № 90 i przepisy tymczasowe w garbarniach z dn. 31. VII. 1919 r. Monitor Polski № 182.

Urząd. Sprzedaż, kupno, przewóz i użycie rzeczonej wełny bez zezwolenia tego urzędu są wzbronione. O. U. Z. A. w Łodzi jest upoważniony do zakupu wełny po cenach przez rząd wyznaczonych, bądź bezpośrednio, bądź też przez agentów, zaopatrzonych w odnośne oficjalne uwierzytelnienia. Przywóz wełny do kraju jest wolny od pozwoleń Państw. Komisji Przywozu i Wywozu [1]).

3. Wyroby włókniste.—Dotychczas podlegają sekwestrowi: bielizna osobista, pościelowa i stołowa, dzianki (trykotaże) i wyroby pończosznicze, liny, nici, ręczniki, tkaniny surowe, bielone i farbowane, ubrania męskie. Ograniczenia przewozu wewnętrznego między miejscowościami położonemi na zachód od linji: Łomża, Łapy, Kleszczele, Terespol, Rejowiec, Zamość — są zniesione. Przewóz wymienionych towarów na wschód od rzeczonej linji może się odbywać jedynie na zasadzie zezwoleń, wydawanych przez odnośne Urzędy Przemysłowe [2]). Przywóz do kraju i wywóz tych artykułów zagranicę może się odbywać jedynie na zasadzie pozwoleń Państw. Komisji Przywozu i Wywozu. (Wyjątki patrz Mon. Polski № 207).

4. Przetwory ropy naftowej, do których zalicza się również omawiana poprzednio nafta, pozostają nadal pod sekwestrem. Państwowy Urząd Naftowy Min. Skarbu zwalnia rafinerjom i fabrykom przetworów ropy naftowej odpowiednie kontygenty tych przetworów dla użycia wewnątrz kraju. W zakresie zwolnionych kontygentów nabycie i sprzedaż przetworów ropnych w rafinerjach i obrót niemi wewnątrz kraju nie podlegają żadnym ograniczeniom. Natomiast nie dotyczy to nafty, parafiny i świec, których zakup i sprzedaż odbywa się na zasadzie certyfikatów zwolnień, wydawanych przez Państw. Urząd Naftowy M. Sk. [3]). Przywóz i wywóz przetworów ropy naftowej może się odbywać jedynie na zasadzie zezwoleń Państw. Komisji Przywozu i Wywozu.

---

[1]) Dekret z d. 23. XI. 1918 r. Dz Pr. P. P. № 17 poz. 44 rozp. M. P. i H. z d. 10. IV. 1919 r. Monitor Polski № 83.

[2]) Dekret z d. 23. XI. 1918 r. Dz. Pr. P. P. № 17 poz. 44 rozp. M. P. i H. z dnia 5. VI. 1919 r. Monitor Polski № 127.

[3]) Rozp. Ministra P. i H. z dnia 14. VIII. 1919 r. Dz. Ust. R., P. № 74 poz. 431. Obwieszczenie Ministrów Przem. i Handlu, Spraw Wojsk. i Skarbu. Monitor Polski № 221.

5. *Papier rotacyjny.* — Odpowiednie ilości papieru rotacyjnego dla użytku drukarni zwalnia odnośny Urząd Przemysłowy przez wydawanie fabrykom papieru frachtów przewozowych za pośrednictwem Związku Zawodowego Papierni Polskich [1]). Przywóz i wywóz jak wyżej.

6. *Kości bydlęce.* — Wszelkie zapasy kości ponad 10 kg. podlegają sekwestrowi i ograniczeniom przewozu wewnętrznego. Skup i przewóz oraz ich przeróbka, chociażby częściowa, dozwolone są wyłącznie osobom lub przedsiębiorstwom, upoważnionym do tego przez Wydział Chemiczny S. I. M. P. H. Natomiast przemiał kości nie podlega żadnym ograniczeniom, przyczem mączka kostna zwolniona jest od sekwestru i ograniczeń przewozowych [2]). Przywóz i wywóz jak wyżej.

7. *Bydło, trzoda chlewna, owce, kozy, mięso, przetwory mięsne, tłuszcze wieprzowe, masło, mleko, jaja, drób, ryby, owoce i jarzyny* sekwestrowi i ograniczeniom przewozu wewnątrz kraju nie podlegają, natomiast przewóz lub przegon ich z którejkolwiek miejscowości, położonej w powiatach: Olkusz, Dąbrowa, Będzin, Częstochowa, Nieszawa, Lipno, Rypin, Sierpc, Mława, Przasnysz, Ostrołęka, Kolno, Łomża, Wysokie-Mazowieckie, Sokołów, Konstantynów, Biała, Siedlce, Włodawa, Chełm i Hrubieszów, zależne są od każdorazowego zezwolenia Min. Aprowizacji.

Przywóz do Polski z zagranicy koni, trzody i owiec jest wolny od pozwoleń Państw. Komisji Przywozu i Wywozu przy zachowaniu obowiązujących przepisów weterynaryjnych. Wywóz wszystkich wyżej nadmienionych artykułów dozwolony jest jedynie na zasadzie zezwoleń Min. Aprow. i Państw. Kom. Przyw. i Wyw. [3]).

8. *Łój surowy i topiony.*—Zajęciu podlegają wszystkie ilości łoju, pochodzące z uboju zwierząt w rzeźniach

---

[1]) Rozp. Min. Przem. i Handlu z dn. 13. III. 1919 r. Monitor Polski № 67.

[2]) Rozp. Min. Przem. i Handlu z dnia 12. IV, 1919 r. Monitor Polski № 91 i z dnia 12. VIII 1919 r. Monitor Polski № 189. W Małopolsce rozp. Wydz. Przemysłu Rękodzieln. i Handlu Komisji Rządzącej z dnia 15. I. 1919 r.

[3]) Rozp. Min. Apr. z d. 5. IV. 1919 r. Monitor Polski № 90 rozp. Ministrów Przem. i Handlu, Skarbu, Aprowizacji, Roln i Dóbr Państw. z dnia 20. XII. 1919 r. Monitor Polski № 282.

Na potrzeby konsumcji zwalnia się część łoju jadalnego pierwszej jakości, w ilości nie wyższej nad 15% ogólnej wagi łoju od sztuki. Wyłączne prawo sekwestru łoju w rzeźniach przysługuje Powiatowemu Referentowi Aprowizacyjnemu, który ma prawo przekazania skupu tego artykułu, za zgodą Min. Aprow., magistratom, zarządom gminnym lub — w porozumieniu z władzami autonomicznemi — prawnej osobie odpowiedzialnej. Przekazywanie lub sprzedaż zakupionego łoju bez specjalnego pozwolenia Min. Aprow. jest zabronione. Przydział łoju na potrzeby poszczególnych kategorji konsumentów uskutecznia P. U. Z. A. P. P. [1]). Przywóz i wywóz łoju może się odbywać jedynie na zasadzie pozwoleń Min. Apr. i Państw. Kom. Przyw. i Wyw.

9. *Mydło.*—Tłuszcz do fabrykacji mydła przydziela fabrykom, posiadającym na prawo wyrobu mydła specjalną koncesję Min. Przem. i Handlu, pod gwarancją wypełnienia warunków ustalonych przez Min. Aprow., Pańsw. Urząd Zakupu Art. P. P., zabierając wzamian część ich produkcji. Pozostała część zostaje zwolniona do wolnego handlu. Fabrykom wolno sprzedawać mydło wyłącznie hurtownikowi, temu zaś tylko detaliście, który winien je sprzedawać osobom prywatnym w ilościach, jakie zwykle zakupuje się jednorazowo na potrzeby gospodarstwa domowego.

Przewóz mydła w ilościach poniżej 2 kg. nie podlega ograniczeniom. Przewóz w ilościach od 2-ch do 50 kg. może się odbywać jedynie na podstawie przepustek, wydawanych przez miejscowe organa Min. Aprow. Ilości wyżej 50-ciu kg. mogą być przewożone kolejami i statkami li tylko na zasadzie listów przewozowych Min. Apr. (P. U. Z. A. P. P.), zaś inną drogą za przepustkami, wydawanemi przez miejscowe organa Min. Apr. [2]). Przywóz mydła z zagranicy (prócz toaletowego) wolny jest od pozwoleń P. K. P. i W., zaś przy wywozie wyma-

---

[1]) Rozp. Min. Apr. z dnia 31. XII. 1918 r. № D. 1176. W Małopolsce rozp. Sek. Odbudowy Przemysłu Oddz. Małop. z dnia 14 III. 1919 roku.

[2]) Obwieszczenie i rozporządzenie Urzędu Walki z Lichwą i Spek. z dnia 8. X. 1919 r. Monitor Polski № 224. W Małopolsce rozporządzenie Min Przem. i Handlu w Wiedniu z dnia 25. VIII. 1917 r. (Dz. P. p. 360) i Sekcji Odbudowy Przemysłu Oddz. Małop. z dnia 25. VIII. 1919 r. L. 4748.

gane jest zezwolenie Min. Aprow., zarówno jak i rzeczonej Komisji.

10. Przetwory ziemniaczane. — Przerabianie ziemniaków w zakładach przemysłowych (gorzelnie, krochmalnie, suszarnie, drożdżownie) może mieć miejsce jedynie na zasadzie uzyskanego zwolnienia określonej ilości ziemniaków w Min. Apr. Zwolnienia te Ministerstwo udziela przeważnie w wypadkach, gdy gosdodarstwo rolne położone jest w niekorzystnych warunkach komunikacyjnych, oraz w wypadkach urzędowo stwierdzonego masowego psucia się ziemniaków.

Przetwory ziemniaczane, jako to: krochmal, suszonki i płatki ziemniaczane, podlegają sekwestrowi Min. Apr., który obowiązuje zarówno w stosunku do produkcji przetworów ziemniaczanych z kampanji 1919-1920 r., jak i do remanentu z roku poprzedniego.

Skup krochmalu, suszonki i płatków ziemniaczanych powierzony został Urzędowi Ziemniaczanemu P. U. Z. A. P.'Uu, zaś sprzedaż ich jedynie instytucjom lub firmom, posiadającym na to pozwolenie tego urzędu. Zaświadczenia na prawo zakupu w P. U. Z. A. P. P.'ie przetworów ziemniaczanych, objętych sekwestrem, wydają odnośne Urzędy Przemysłowe. Wyłączne prawo przewozu przetworów ziemniaczanych wewnątrz państwa, zarówno kolejami, jak i statkami, przysługuje wyłącznie Urzędowi Ziemniaczanemu P. U. Z. A. P. P.'u i Głównemu Urzędowi Żywnościowemu w Poznaniu. Listy przewozowe Urzędu Ziemniaczanego upoważniają do przewozu kolejami na terenie b. dzielnicy pruskiej, zarówno jak listy przewozowe Głównego Urzędu Żywnościowego upoważniają do przewozu na terenie pozostałych dzielnic państwa.

Obrót syropem ziemniaczanym i przewóz wewnętrzny tego produktu nie podlega żadnym ograniczeniom [1]).

Przywóz i wywóz przetworów ziemniaczanych może się odbywać jedynie na zasadzie zezwoleń P. K. P. i W.

---

[1]) Rozporządzenie Min. Aprowizacji z d. 11. IX. 1919 roku Monitor Polski № 205.

2. Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby.

W celu zrealizowania i ujednostajnienia akcji zakupu artykułów pierwszej potrzeby dla ludności Państwa Polskiego został powołany w grudniu 1918 roku [1]) specjalny urząd przy Ministerstwie Aprowizacji pod nazwą „Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby" (P. U. Z. A. P. P.).

Kapitał zakładowy P. U. Z. A. P. P-u [2]) wynosi 150 miljonów marek. Prócz tego urząd ten ma prawo korzystania z gwarancji rządowej w walucie krajowej i zagranicznej do wysokości 1.500 miljonów franków w instytucjach państwowych i prywatnych w porozumieniu z Min. Apr. i Skarbu.

Urzędowi przysługuje na obszarze Państwa Polskiego wyłączne prawo sprowadzania i upoważniania do sprowadzania artykułów pierwszej potrzeby z zagranicy oraz sprzedaży ich, względnie upoważniania do ich sprzedaży. Układy kompensacyjne z zagranicą winny być zaakceptowane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

P. U. Z. A. P. P. winien sprzedawać zakupywane towary przedewszystkiem związkom oraz zrzeszeniom o charakterze społeczno-handlowym i instytucjom komunalnym, uwzględniając jednak potrzeby zdrowego handlu polskiego. Repartycję towarów dokonuje Min. Apr. z zastrzeżeniem udziału Min. Przem. i Handlu przy podziale towarów, mających zastosowanie i niezbędnych dla przemysłu, i w porozumieniu z Min. Skarbu odnośnie do art. monopolowych.

Ceny sprzedażne obliczane są tylko z uwzględnieniem pokrycia rozchodów Urzędu.

Zgodnie z wykazem, zawartym w statucie P. U. Z. A. P. P-u, pod nazwą „artykuły pierwszej potrzeby" należy rozumieć:

1) płody rolne i ich przetwory,
2) mięso i jego produkty, tłuszcze, ryby oraz nabiał.
3) towary kolonjalne,
4) artykuły, służące do opału i oświetlenia,

---

[1]) Dekret z dnia 18/XII 1918 r. Dz. Praw P.P. № 21 poz. 69.
[2]) Statut P. U. Z. A. P. P-u „Monitor Polski" № 163 ex 1919

5) produkty kopalniane i przemysłowe, o ile dotyczą one spożycia lub użytku domowego,
6) odzież gotową, bieliznę oraz wszelkie materjały, obuwie i skóry.

Taksatywnie artykuły te zostały wyszczególnione w przepisach wykonawczych do Statutu P.U.Z.A.P.P-u[1]), przyczem zostały tu zaliczone:

Żyto, pszenica, owies, jęczmień, proso, gryka, kukurydza, ryż, strączkowe, oleiste, pastewne nasiona wszelkie, mąka żytnia, pszenna i inne, kasza, otręby, makuchy, słód, siano, słoma, kartofle, kapusta, cebula i inne jarzyny, bydło rogate, barany, owce, świnie, ptactwo żywe, wszelkie mięso, ryby, śledzie, sardynki, słonina, smalec, oleje jadalne, konserwy, masło, sery, jajka, cukier, herbata, kawa, kakao, marmelada, sól jadalna, węgiel, koks, torf, drzewo opałowe, nafta, benzyna aprowizacyjna, świece, zapałki, wyroby metalowe do użytku domowego, soda, mydło, skóry wyprawione na obuwie, obuwie gotowe, wyroby włókiennicze, tkaniny, nici, bielizna, ubrania i worki.

Wyszczególnione wyżej towary, zgodnie z ustępem 2 rzeczonych przepisów wykonawczych, podlegają reglamentacji ze strony Min. Aprow. Podana lista może być uzupełniana po porozumieniu się Min. Aprow. z Min. Przem. i Handlu. Jednakże cały szereg artykułów, umieszczonych w powyższej liście, znajduje się już w wolnym handlu, zaś faktycznie reglamentacji ze strony P. U. Z. A. P. P-u podlegają w obecnym czasie nast. artykuły:

a) w obrocie wewnętrznym.

1. Bydło, świnie, owce, barany, drób i mięso wszelkie. — P. U. Z. A. P. P. wydaje odnośne przepustki na przewóz tych artykułów kolejami, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Aprow. z dnia 5.IV.19 r.,[2]) przy przewozie do miejscowości w tym rozporządzeniu wymienionych (porównać: rozdział 1-szy—ogran. przewozu).

2. Cukier, sprowadzany z Wielkopolski i z zagranicy. (Cukier produkowany na terenie b. Król. Kongr.

---

[1]) „Monitor Polski“ № 163 ex 1919.
[2]) „Monitor Polski“ № 90 ex 1919.

zostaje oddawany bezpośrednio poszczególnym samodzielnym jednostkom komunalnym, pomiędzy które zostały podzielone cukrownie i rafinerje). Bezpośrednio artykuł ten podlega rozporządzeniom Wydziału Rozdzielczego Sekcji Art. Monopolowych Min. Apr. Strona techniczna podziału tego cukru pomiędzy władze komunalne, związki, kooperatywy i t. p. oraz finansowanie obrotu cukrem należy do P. U. Z. A. P. P-u. Wyłączne prawo sprowadzania cukru z zagranicy należy do tegoż Urzędu.

3. Sól. — Jak już zaznaczyliśmy, wyłączne prawo kupna i sprzedaży soli na terenie Polski należy do P. U. Z. A. P. P-u [1]), który rozdziela ten artykuł na zasadzie klucza, ustanowionego przez Min. Apr. pomiędzy poszczególne powiaty za pośrednictwem hurtowników, zaprojektowanych przez odnośne Starostwa powiatowe i zatwierdzonych przez Wydział Rozdzielczy Sekcji Art. Mon. Min. Apr., względnie pomiędzy samodzielne jednostki komunalne. Na przewóz soli z salin do składów hurtowych wymagane jest każdorazowo zezwolenie P. U. Z. A. P. P-u, który posiada również wyłączne prawo sprowadzania soli z zagranicy.

4. Mydło.—Tłuszcz do fabrykacji mydła przydziela fabrykom P. U. Z. A. P. P., zabierając część ich produkcji do podziału pomiędzy władze komunalne, związki, kooperatywy i t. d. Przewóz mydła kolejami może się odbywać jedynie za specjalnemi świadectwami przewozowemi, wydawanemi przez P. U. Z. A. P. P.

5. Świece. — Urząd zabiera częściową produkcję krajowych fabryk świec, dzieląc ją pomiędzy poszczególne władze komunalne, związki, kooperatywy i t. p. pozostawiając resztującą część ich produkcji do wolnego handlu. Przewóz świec, przydzielonych przez P. U. Z. A. P. P., odbywa się za świadectwami przewozowemi przezeń wystawianemi.

6. Zapałki. — P. U. Z. A. P. P. zabiera część produkcji fabryk zapałek oraz sprowadza je z zagranicy do podziału pomiędzy konsumentów, jak wyżej.

7. Nafta. — Wydział naftowy P. U. Z. A. P. P-u rozdziela co miesiąc zwolnione przez Państw. Urząd Naftowy Min. Skarbu ilości nafty dla wewnętrznej konsumpcji

---

[1]) Rozp. Min. Apr. z dnia 26 III. 19 № 111/A. M./126422.

w b. Król. Kongr., według klucza, ustanowionego przez Min. Apr., pomiędzy poszczególne powiaty. Urząd wydaje jednoczesnie odnośne świadectwa przewozowe na przewóz kolejami przydzielonej ilości nafty z rafinerji do danej miejscowości. Magazynowanie nafty i stronę techniczną podziału jej dokonuje Tow. Akc. "B cia Nobel", względnie jego subajenci, które to Towarzystwo na zasadzie zawartej z P. U. Z. A. P. P-em umowy, posiada wyłączne prawo na magazynowanie i sprzedaż nafty na terenie b. Król. Kongr.

8. *Ziemniaki*, sprowadzane z Wielkopolski — znajdują się pod kontrolą Urzędu Ziemniaczanego P. U. Z. A. P. P-u, który dzieli je pomiędzy wojsko, Zagłębie Dąbrowskie i związki komunalne na potrzeby ludności miejskiej. Wywozem ziemniaków z Wielkopolski zagranicę zarządza Ekspozytura Urzędu Ziemniaczanego P. U. Z. A. P. P-u w Poznaniu.

9. *Węgiel opałowy*. — Przydzielonym przez Radę Rozdzielczą przy Państw. Urzędzie Węglowym dla b. Król. Kongr. węglem dysponuje P. U. Z. A. P. P., dostarczając go poszczególnym hurtownikom, instytucjom państwowym i komunalnym, podług klucza, ustanowionego przez rzeczoną Radę.

10. *Skóry*, zasekwestrowane przez Min. Apr., Urząd dzieli pomiędzy poszczególne powiaty, związki, władze komunalne, kooperatywy i t. p. Skóry te zostają ostemplowane ustanowioną pieczęcią i przewóz ich nie podlega żadnym ograniczeniom.

b) Przy przywozie z zagranicy.

Wymagana jest zgoda P. U. Z. A. P. P-u przy przywozie nast. produktów z zagranicy: mięsa, tłuszczów, cukru (wyłączne prawo sprowadzania), soli (wył. prawo sprow.), skór, pieprzu, angielskiego ziela, kakao, herbaty, kawy, marmelady, ryb śniętych, nici, bielizny, ubrań i zapałek.

c) Przy wywozie z kraju.

Przy wywozie nast. artykułów wymadana jest zgoda P. U. Z. A. P. P-u: bydła, trzody, mięsa, tłuszczów wieprzowych, nabiału, drobiu i ryb.

Zaznczyć jednak należy, że lista artykułów, których obrót faktycznie reglamentuje P. U. Z. A. P. P., zmienia się często, zależnie od stanu rynku wewnętrznego. To też ścisłe, a, co niemniej ważne, trwałe ustalenie listy tych artykułów jest niezmiernie utrudnione, tembardziej, że takie zmiany zostają wprowadzane najczęściej w drodze wewnętrznych rozporządzeń.

3. Urząd Walki z Lichwą i Spekulacją.

Wobec szerzącej się coraz bardziej lichwy i spekulacji i dla bardziej skutecznej obrony ludności przed lichwą wojenną, utrudniającą nabywanie niezbędnej ilości pożywienia i ciepła, oraz dachu nad głową, jeszcze w grudniu 1918 r. [1]) zostało wzmocnione i rozszerzone stosowanie kar za czyny występne, objęte pojęciem takiej lichwy. Wymiar sprawiedliwości za przestępstwa związane z uprawianiem lichwy i spekulacji należał do odnośnych sądów, przyczem w celu możliwie rychłego osiągnięcia wyroków został wprowadzony skrócony tryb postępowania.

Uznając jednak, że postępowanie sądowe nie osiąga dość szybkich rezultatów, wskutek przeciążenia sądów, równocześnie został utworzony przy Ministerstwie Aprowizacji „Wydział do Walki z Lichwą i Spekulacją“ [2]), któremu powierzono sprawę tępienia przejawów lichwy i spekulacji.

Wydział ten zarządził w swoim czasie [3]) ujawnienie zapasów artykułów spożywczych przez umieszczenie ich wyłącznie w sklepach, składach i magazynach, mających na zewnątrz szyld z firmą, i które umieściły wewnątrz swych pomieszczeń—wykaz wszystkich produktów, jakie w danym czasia sklep, skład lub magazyn posiada na sprzedaż.

Jednakże już w styczniu 1919 r. [4]) Wydział ten na wniosek Rady Ministrów został przekształcony na podległy bezpośrednio Ministrowi Aprowizacji „Urząd Walki z Lichwą i Spekulacją“, któremu została powierzona walka z wszelkiemi przejawami lichwy i wszelkiego rodzaju spekulacją artykułami pierwszej potrzeby. Następnie utworzono w większych miastach, jak to: we Lwowie,

---

[1]) Dekret z dnia 5 grudnia 1918 r. Dz. Pr. P. P Nr. 19 poz. 50
[2]) Komunikat Min. Apr.—„Monitor Polski“ Nr. 44 ex 1919.
[3]) Rozp. Min. Apr. z 27 XII.1918 r. „Monitor Polski“ Nr. 238.
[4]) Dekret z dnia 11.I. 1919 r. Dz. Pr. P. P. Nr. 7 poz. 109.

w Krakowie, w Łodzi i t.d. szereg ekspozytur tego Urzędu. Odnośne rozporządzenia nie zostały jednak ogłoszone.

Urzędowi i jego ekspozyturom przysługuje prawo zastosowywania konfiskaty przedmiotów i nakładania kar w drodze administracyjnej do 3-ch miesięcy aresztu, względnie do marek 50,000 grzywny. Dochodzenie odszkodowań za konfiskaty towarów w drodze prawa cywilnego jest niedopuszczalne. Kompetencja sądów nie została przytem uchylona, wobec czego niema ścisłego rozgraniczenia pomiędzy kompetencją Sądów i Urzędu Walki z Lichwą i Sp.

Urzędowi temu pomocne są w jego działalności wszelkie organa państwowe, municypalne, jako to: policja komunalna, straż graniczna i t. p.

Od czasu swego utworzenia, Urząd Walki z Lichwą i Spekulacją wydał szereg rozporządzeń z zakresu swej działalności.

Tak więc w styczniu 1919 r. [1]) zarządzono, by wszystkie sklepy, składy i magazyny, prowadzące handel artykułami pierwszej potrzeby, ujawniały ceny na te artykuły przez wywieszenie na widocznem i dostępnem miejscu wykazu wszystkich artykułów, jakie w danej chwili posiadają na sprzedaż.

Przekroczenia tego przepisu są karane z decyzji Urzędu aresztem do 3-ch miesięcy lub grzywną do 50.000 mk., zaś art. pierwszej potrzeby, przechowywane bez ujawnienia cen, podlegają konfiskacie.

W kwietniu tegoż roku [2]) obowiązek wywieszania cenników został rozciągnięty na właścicieli, względnie dzierżawców wszystkich restauracji, jadłodajni, bufetów, pokojów do śniadań, barów, pensjonatów, cukierni, szynków i t. p., przyczem cenniki winny być wywieszone we wszystkich pokojach, przeznaczonych ku obsłudze gości na widocznem miejscu. Cennik winien zawierać ceny na wszystkie potrawy i napoje, które można w danem przedsiębiorstwie nabyć, względnie ceny ryczałtowe na kilka dań, stanowiących obiad lub kolację, lub ceny „abonamentowe“, wreszcie wzmiankę, czy napiwki są w ceny wliczone, czy nie. Przy napojach musi być ozna-

---

[1]) Rozp. Min. Apr. z dnia 20 stycznia 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 15.

[2]) Rozp. z dnia 5 IV 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 82.

czona pojemność naczynia, w którem się je podaje. Prócz tego odpis cennika, umieszczonego wewnątrz przedsiębiorstwa, musi być wywieszony i w oknie wystawowem lnb drzwiach, tak, aby z ulicy mógł być z łatwością odczytany.

Odpis tego cennika winien być co 10 dni, względnie w razie zmiany cen w tym międzyczasie i częściej składany w Urzędzie Walki z l. i sp. Za przekroczenia zostały przewidziane kary aresztu lub grzywny w drodze administracyjnej.

W sierpniu 1919 r. wydano ponadto dalsze przepisy [1]), odnoszące się do obowiązku wystawiania rachunku gościowi przed zapłatą. Obowiązek ten nie stosuje się do cukierni, restauracji i innego rodzaja jadłodajni, w których na każdym stoliku znajduje się stale w ramce umieszczony cennik, przyczem w tych zakładach, w których usługa pobiera procentowe wynagrodzenie, winno ono być włączone do cen potraw.

W tymże czasie [2]) zostały zabronione wypiek i sprzedaż hurtowa i detaliczna wszelkiego rodzaju ciast deserowych i drożdżowych, ciastek, tortów, babek, mazurków i t. p. Dozwolono jedynie sprzedaż w cukierniach, kawiarniach, restauracjach i jadłodajniach chleba i bułek niesłodkich.

W uzupełnieniu tego zarządzenia zostały we wrześniu tegoż roku [3]) wydane dalsze przepisy, na mocy których zabrania się wypiek i sprzedaż wszelkich innych gatunków ciastek i ciast, tak zwanych ptysi, paluszków, bezów, pasztecików, nuga, pierników i innych pod wszelkiemi postaciami i nazwami. Przekroczenia karane są aresztem do 3 miesięcy lub grzywną w wysokości do 50.000 mk. Pozatem znalezione ciasta lub przygotowane do wypieku zapasy surowych produktów ulegają konfiskacie.

Na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1919 r. o wstrzymaniu przez Min. Przem. i Handlu wydawania z dniem 1 maja cukru na wyrób cukierków i wódek, Urząd Walki z Lichwą wydał w maju tegoż roku rozporządzenie [4]), na mocy którego właściciele lub

---

[1]) Rozp. z dnia 8.VIII 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 178.
[2]) Rozp. z dnia 7.IV 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 80.
[3]) Rozp. z dnia 24.IX 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 215.
[4]) Rozp. z dnia 22 maja 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 115.

administratorzy cukierni, fabryk cukierków i dystylarni obowiązani byli złożyć deklaracje o posiadanych zapasach cukru przemysłowego, ze wskazaniem miejsca pochodzenia tych zapasów, przyczem zaznaczono, że przerobienie tych zapasów będzie się odbywać pod kontrolą funkcjonarjuszów Urzędu.

W dniu 13 czerwca 1919 r [1]) zostało wydane ponowne rozporządzenie Urzędu Walki z Lichwą w sprawie cenników kupieckich.

Zgodnie z wyjaśnieniem Urzędu z dnia 4 lipca 1919 r. [2]) rozporządzenie to dotyczy wyłącznie:

a) wszelkich artykułów i przedmiotów, służących pośrednio lub bezpośrednio do zaspokojenia pierwszych potrzeb szerokich warstw ludności, jako to: artykuły żywnościowe: odzież, obuwie, bielizna oraz materjały i przyrządy, służące do ich wyrobu; materjały i wyroby do ogrzewania i oświetlania mieszkań; naczynia i sprzęty domowe i kuchenne; materjały i wyroby, służące do utrzymania hygieny pomieszczeń i ciała; tytoń; wyroby tytoniowe; niezbędne środki lecznicze i opatrunkowe; materjały piśmienne i rysunkowe;
b) produkty karmne i przedmioty zaopatrywania zwierząt domowych.

Zgodnie z przepisami tego rozporządzenia, właściciele sklepów, magazynów, składów i wogóle wszelkiego rodzaju pomieszczeń, przeznaczonych dla handlu powyżej wskazanemi towarami i przedmiotami, obowiązani są wywiesić w tych pomieszczeniach cenniki na te towary i przedmioty na widocznem i dostępnem dla publiczności miejscu oraz oznaczyć cenę na każdym z tych przedmiotów.

Odpisy cenników winny być składane w Urzędzie Walki z L. i Sp. lub jego oddzialach, względnie, gdzie tych oddziałów niema — w magistratach lub urzędach gminnych.

Ewentualne podnoszenie cen musi być oznaczone w cennikach i meldowane w Urzędzie, przyczem podwyższenie takie winno być usprawiedliwione fakturami lub rachunkami, które na żądanie Urzędu należy mu niezwłocznie przedstawić.

---

[1]) „Monitor Polski“ Nr. 130.
[2]) „Manitor Polski“ Nr. 149.

Posiadanie oryginalnych faktur ze źródła zakupu uważa się za obowiązek właścicieli tych przedsiębiorstw handlowych. Właściciele ci są również obowiązani wydawać kupującym, na ich żądanie, rachunki za sprzedane towary i przedmioty.

Sprzedaż po cenach wyższych od wskazanych w cennikach, odpisach i na przedmiotach, będzie karana, jako lichwa i spekulacja.

Winni niewykonania zarządzeń karani są grzywną do 50.000 marek lub aresztem do 3-ch miesięcy.

Rozporządzenie to nie dotyczy jednak handlujących artykułami żywnościowemi na targach, oraz producentów, sprzedających bezpośrednio konsumentom.

Objaśnienia do technicznego wykonania tego rozporządzenia zostały wydane w dniu 26 marca 1919 r. [1]) Wynika z nich, że cennik, mający być wywieszony w pomieszczeniach, o których wyżej mowa, zostaje zaopatrzony w pieczęć Urzędu, co jednak, jak zaznaczono w komunikacie Urzędu Walki z L. i Sp. z dnia 28 lipca tego roku [2]) nie oznacza bynajmniej akceptowania przez ten Urząd cen, umieszczonych w cenniku.

Niezależnie od powyższych przepisów, Urząd W. z L. i Sp. rozpoczął ustalanie cen maksymalnych na niektóre produkty spożywcze w porozumieniu z odnośnemi związkami. Cenniki te winny być umieszczane w odnośnych lokalach sprzedaży w dwuch egzemplarzach, przyczem odmowa sprzedaży danego artykułu po cenie w nich wskazanej, żądanie, przyjmowanie, płacenie i ofiarowanie cen wyższych, pośredniczenie przy takich tranzakcjach oraz udział w spółce lub umowie, mającej na celu uzyskanie wyższych cen od urzędownie ustalonych, stanowi przekroczenie [3]) karalne.

Prócz tego wprowadzono specjalne przepisy co do sprzedaży odnośnie do rodzaju i gatunku artykułów. (Np. dla Warszawy na ryby, mięso i tłuszcze).

Ceny te są opracowywane perjodycznie, i zmieniane, zależnie od warunków na rynku miejscowym.

W dniu 8-go października 1919 r. [4]) zostało wydane obwieszczenie i rozporządzenie Urzędu Walki z L. i Sp. w sprawie fabrykacji mydła i handlu tym produktem.

---

[1]) „Monitor Polski“ Nr. 142.
[2]) „Monitor Polski“ Nr. 167.
[3]) Rozporz. z dnia 10.XIII 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 260.
[4]) „Monitor Polski“ № 224.

Treść tego rozporządzenia została wzięta pod uwagę przy omawianiu ograniczeczeń obrotu mydłem (rozdział I). Dodać tylko należy, że fabryki, odnośnie do cen mydła, zwolnionego do wolnego handlu, winny przedłożyć Urzędowi W. z. L. i Sp. kalkulację cen hurtowych i detalicznych wraz z właściwem uzasadnieniem. Ceny te podlegają aprobacie Urzędu.

W sprawie handlu wyrobami tytuniowemi Urząd wydał następujące zarządzenia:

Tytoń krajany, cygara, cygaretki i papierosy przeznaczone do rozsprzedaży, znajdować się mogą jedynie: 1) w składach związków, które otrzymały papierosy do repartycji, 2) u hurtownika, który bezpośrednio towar ten z zagranicy sprowadził, 3) w sklepach detalicznych i 4) u sprzedawców ulicznych, uprawnionych do handlu wyrobami tytuniowemi.

Kupcy, sprowadzający wyroby tytoniowe bezpośrednio z zagranicy, oraz związki detalistów, otrzymujące papierosy do repartycji, winny składać w Urzędzie, względnie we właściwym oddziale prowincjonalnym Urzędu na dwa dni przed rozpoczęciem rozdziału szczegółowy wykaz odbiorców, wraz ze wskazaniem ilości, gatunku i ceny detalicznej odnośnych gatunków tytoniu. Importerzy cygar i cygaretek winni ponadto przed rozpoczęciem sprzedaży przedłożyć Urzędowi oryginalne faktury i inne dowody, stwierdzające, własne koszta, oraz kalkulację ceny detalicznej.

Sklepy detaliczne winny sprzedawać swe zapasy papierosów w godzinach, oznaczonych przez odnośne władze skarbowe I instancji, w ilości nie większej, niż 20 sztuk dziennie każdej zgłaszającej się osobie.

Prócz tego zarówno sklepy detaliczne, jak i sprzedawcy uliczni winni wywieszać specjalne karty, wypełnione danemi co do ilości i gatunku otrzymanych do sprzedaży papierosów, ich ceny, daty rozpoczęcia i zakończenia sprzedaży danego zapasu oraz daty nadejścia nowego zapasu, wraz ze wzorem każdego gatunku wyrobów tytoniowych, znajdujących się w sklepie z podaniem ceny.

W listopadzie 1919 r. [2]) zostało ogłoszone rozporządzenie, w którem zarządzono zgłoszenie zapasów ziem-

---

[1]) „Monitor Polski“ Nr. 229.
[2]) „Monitor Polski“ Nr. 213.

niaków w Warszawie, przenoszących określone w niem ilości oraz zabroniono sprzedaży ziemniaków w ilościach większych ponad 20 funtów dziennie jednej osobie, oznaczając cenę maksymalną w wysokości 50 fen. za funt.

Wreszcie odnośne rozporządzenia ministerjalne oddały do kompetencji Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją rozpatrywanie przekroczeń rozporządzenia w przedmiocie utworzenia Państwowej Centrali Dewiz z dnia 23 września 1919 roku [1]) (obecnie zniesione) następnie nadzór nad obrotem zbożem, nieobjętem przymusową dostawą [1]) (porównać rozdział 1), oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia w sprawie handlu żywem bydłem i trzodą oraz mięsem w Warszawie, [2]) z prawem karania za ich przekroczenia w drodze administracyjnej. Co do ostatniego rozporządzenia, wszystkie osoby, uprawnione przez Magistat do handlu mięsem, obowiązane są złożyć swe imiona, nazwiska i adresy w Urzędzie, gdzie otrzymują poświadczenie, które winny okazywać na każde żądanie władz.

Do tegoż Urzędu należy wykonanie i prawo karania przekroczeń nowowprowadzonych przepisów rozporządzenia Min. Apr. z dnia 31/XII 1919 r. w sprawie ograniczeń spożycia w zakładach publicznych [3]).

4. Państwowa Komisja Przywozu i Wywozu.

Na mocy dekretu o wywozie towarów zagranicę, przywozie z zagranicy i przewozie tranzytowym z dnia 7 lutego roku [4]) i przepisów wykonawczych do dekretu z dnia 6. VIII r. ub., [5]) przywóz wszelkich towarów do państwa, wywóz ich z państwa i przewóz tranzytowy przez obszar celny państwa bez osobnego pozwolenia jest zakazany. Pozwolenia te udziela Państwowa Komisja Przywozu i Wywozu, utworzona przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu z udziałem M-stwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Aprowizacji i Skarbu. Komisja ta ma rów-

---

[1]) Rozp. ministerjalne z dnia 6.XII 1918 r. „Monitor Polski“ Nr. 270.
[2]) Rozp. Min. Aprow. „Monitor Polski“ Nr. 19 ex 1920.
[3]) „Monitor Polski“ Nr. 19 ex 1920.
[4]) Dziennik Praw P. P. Nr. 15 poz 216.
[5]) „Monitor Polski“ Nr. 190.

nież prawo ustalić w każdym poszczególnym wypadku warunki, pod któremi przywóz, wywów i przewóz towarów może nastąpić.

Ministrom Przemysłu i Handlu, Skarbu, Aprowizacji i Rolnictwa przysługuje prawo zwolnienia—po wspólnem porozumieniu się—pewnych rodzajów towarów z pod tego zakazu.

Za przekroczenie przepisów tego dekretu grozi kara pieniężna i aresztu, zaś odnośny towar ulega konfiskacie.

Jeżeli towary, których przywóz, wywóz lub przewoz bez osobnego pozwolenia jest zakazany, będą zgłoszone odnośnemu urzędowi lub posternnkowi celnemu przez osobę upoważnioną do rozporządzenia temi towarami, wówczas towary te zostają zatrzymane, kara jednak nie jest stosowana, ani towar nie ulega konfiskacie, natomiast może je państwo zakupić po cenach normalnych. Niezakupiony towar, względnie cena kupna zostaje wydana osobie upoważnionej do rozporządzania towarem, po odtrąceniu przypadającego cła.

Od towarów wywożonych do Niemieckiej Austrji, Czecho-Słowacji i Jugosławji na mocy umów wymiennych, zostaje na zasadzie wzajemności pobierana opłata w wysokości 2% od cen fakturowych na pokrycie kosztów utrzymania urzędów wywozowych — od tamtejszych odbiorców [1]).

Początkowo pozwolenia na wywóz, przywóz i przewóz towarów były wydawane jedynie przez Państwową Komisję Przywozu i Wywozu w Warszawie. Jednakże, w celu ułatwienia stosunków handlowych z zagranicą zostały następnie utworzone oddziały tej komisji w innych miastach, a mianowicie: w sierpniu 1919 r. w Krakowie [2]) i w październiku tegoż roku—we Lwowie [3]).

Oddziały te działają podług wskazówek Państw. Komisji Przyw. i Wyw. w Warszawie.

Z biegiem czasu szereg surowców, półsurowców i towarów został zwolniony od pozwoleń Państw. Kom. Przyw. i Wyw., przyczem ostateczna ich lista została ogłoszona w dniu 15/IX 1919 r. [4]).

---

[1]) Rozp. z dnia 14, XI 1919 r. „Monitor Polski“ Mr. 131.
[2]) Rozp. z dnia 2 VIII 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 182.
[3]) Rozp. z dnia 15. X 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 223.
[4]) „Monitor Polski“ Nr. 207.

Lista, o której mowa wykazuje poszczególne surowce, półsurowce i towary objęte następującemi grupami:

I. Przy przywozie:

1) Przedmioty uzbrojenia i wyekwipowania wojska, będące własnością, lub przesyłane dla Polskich Władz Wojskowych na zlecenie Ministerstwa Spraw Wojskowych,
2) posyłki pocztowe z artykułami żywności, wagi do 5 kg.,
3) surowce przemysłowe,
4) surowce i półfabrykaty metalowe,
5) surowce włókiennicze,
6) artykuły techniczne,
7) artykuły elektrotechniczne,
8) wyroby metalowe,
9) instrumenty i artykuły precyzyjne,
10) artykuły chemiczne,
11) wszelkie artykuły lecznicze, farmaceutyczne i środki srodki trujące za zaświadczeniami M stwa Zdrowia Publicznego,
12) artykuły opatrunkowe,
13) artykuły biurowe,
14) artykuły fotograficzne i wreszcie
15) artykuły pierwszej potrzeby.

Przywóz tych artykułów, z wyjątkiem wymienionych w punktach 1 i 2, dozwala się tylko osobom, uprawnionym do handlu na obszarze Państwa Polskiego. W tym celu należy Urzędom Celnym przedłożyć przy odprawie dowód uprawnienia.

II. Przy przywozie i wywozie.

16) wszelkie towary przewożone w małych ilościach przez mieszkańców pogranicza na własny użytek, z wyjątkiem artykułów spożywczych i monopolowych.

III. Przy przywozie tranzytowym i wywozie.

17) Dzienniki, czasopisma, nuty i książki,
18) przedmioty, służące do użytku uwierzytelnianych zastępców obcych państw,

19) wzory i próbki towarów, nie nadające się do innego użytku, z wyjątkiem art. spożywczych i przedmiotów monopolów państwowych,
20) przedmioty codziennej potrzeby, wiezione przez podróżnych do własnego użytku podczas podróży lub do wykonywania swego zawodu,
21) wiezione przez nich wyroby tytoniowe w ilości 25 cygar lub 100 papierosów albo 100 gr. tytoniu na osobę i wreszcie
22) wagony kolejowe, należące do przedsiębiorstw przewozowych wraz z przedmiotami, służącemi do ich urządzenia lub potrzebnemi do utrzymania ich w ruchu, jakoteż wszelkie inne środki przewozowe w ruchu pogranicznym.

Ponadto w grudniu 1919 r. [1]) został zwolniony od pozwoleń P. K. P. i W. przywóz do Polski z zagranicy koni, trzody i owiec.

Pewne ograniczenie przywozu, wywozu i obrotu znajdujemy również w przepisie wykonawczym do rozporządzenia w taryfie celnej, [2]) zgodnie z którym zabronione są do przywozu:

a) ze względów zdrowotnych:

1) surogaty szafranu,
2) wszelkie przedmioty, zabarwione farbą arszenikową,
3) farba anilinowa, zawierająca arszenik, nie w kryształkach i
4) opjum do palenia i przyrządy ku temu.

b) ze względów bezpieczeństwa publicznego:

armaty, pociski, granaty, bomby i t. p. Broń i przybory do niej, z wyjątkiem myśliwskiej, wolno przywozić dla sprzedaży i użytku osobistego na podstawie osobnego pozwolenia przywozu.

---

[1]) Rozp. z dnia 20.XII 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 282.
[2]) Rozp. z dnia 4.XI 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 267.

c) z innych względów publicznych:

1) jagody rybiej trutki,
2) monetę srebrną i z metali nieszlachetnych,
3) wszelkie wyroby i przedmioty o charakterze bluźnierczym,
4) ziemniaki pochodzenia amerykańskiego i odpadki po nich, żywe rośliny, kwiaty, owoce, odpadki po nich — z Ameryki i Australji — tylko przez upoważnione do tego stacje wchodu, o ile przy badaniu okaże się, że towary te wolne są od mszycy San Jose,
5) bilety loterji zagranicznych,
6) etykiety do pudełek z firmami zagranicznych producentów, dostarczane bez towaru,
7) naczynia z podwójnemi dnami,
8) marki do gry i naśladownictwa monet, i
9) naśladownictwa pieniędzy papierowych i papierów wartościowych.

Wywóz zaś:

a) prochu i środków wybuchowych, broni wszelkiego rodzaju i przyborów do niej, z wyjątkiem broni myśliwskiej — odbywać się może tylko za pozwoleniem Min. Spraw Wojskowych, i
b) zabytków i dzieł sztuki i kultury—tylko na podstawie pozwolenia Min. Sztuki i Kultury.

Co do pozostałych dzielnic państwa, zaznaczyć należy, że na Śląsku Cieszyńskim powstała we wrześniu 1919 r. Komisja Przywozu i Wywozu w Cieszynie—mając jako organ wykonawczy Urząd Przywozu i Wywozu.

Konstrukcja tej Komisji jest cokolwiek odmienna od konstrukcji P. K. P. i W. w Warszawie, gdyż podczas gdy ta ostatnia rozpatruje wszystkie podania bez wyjątku na swych posiedzeniach, niezależnie od ilości towaru, mającego być przywiezionym, wywiezionym lub przewiezionym—Komisja w Cieszynie pozostawia sprawy mniejszej wagi do rozpatrzenia Urzędowi, sama zaś obraduje jedynie nad podaniami, dotyczącemi większych ilości towarów. Komisja ta utworzyła w ostatnim czasie ekspozyturę w Bielsku.

W b. dzielnicy pruskiej zadanie Urzędu Przywozu i Wywozu spełnia Urząd dla Handlu Zagranicznego w Po-

znaniu z Komisją Doradczą na czele. Sprawy wątpliwe rozstrzyga tam Departament Przemysłu i Handlu przy M-stwie b. dzielnicy pruskiej.

Urząd ten tworzy obecnie swe ekspozytury w Toruniu i w Gdańsku.

Tu należy wspomnieć o istniejących dotychczas ograniczeniach w przewozie towarów wewnątrz Państwa Polskiego.

Otóż jakkolwiek jeszcze w maju 1919 r. [1]) ruch wszelkich towarów w obrocie handlowym pomiędzy b. królestwem kongresowem, Małopolską, Śląskiem Cieszyńskim i Wielkopolską został zwolniony od pozwoleń Państw. Kom. Przyw. i Wyw., jednakże dotychczas istnieją pewne ograniczenia w obrocie międzydzielnicowym, a to ze strony poszczególnych zarządów tych dzielnic, które zachowały swą odrębność administracyjną.

Tak więc, wywóz towarów do Wielkopolski i W. Ks. Cieszyńskiego jest wolny, zaś przywóz ich z tych dzielnic do b. Kr. Kongr. i Małopolski wymaga: w Wielkopolsce—pozwolenia Urzędu Przepustkowego Międzydzielnicowego, zaś w W. Ks. Cieszyńskiem — Komisji Przywozu i Wywozu w Cieszynie. To ostatnie ograniczenie zostało zatrzymane ze względów plebiscytowych.

Co do Ziem Wschodnich [2]), zaznaczymy tylko, że Ziemie te eksportu na wschód nie prowadzą, zaś wszystkie towary, idące do państw zachodnich muszą być zaopatrzone w pozwolenia Państw Kom. Przyw. i Wyw. W obrocie towarym pomiędzy Polską, a Ziemiami Wschodniemi, wszelkie towary, przywożone do obszaru podległego Komisarzowi Ziem Wschodnich, jak również zeń wywożonych muszą być zaopatrzone w odnośne pozwolenia, wydawane:

a) na przywóz towarów do Ziem Wschodnich — przez Przedstawiciela Gen. Komisarrza w Warszawie (ul. Kredytowa 2), zaś

b) na wywóz towarów z tych Ziem—przez tamtejszych Komisarzy Okręgowych lub przez rzeczonego Przedstawiciela.

Ponadto na towary, będące pod sekwestrem lub zarządzane yrzez Państwo wymagane są pozwolenia odnośnych władz tutejszych.

---

[1]) Rozp. z dnia 22.V 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 116.

[2]) Dz. Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich Nr. 8 poz. 52.

5. Ograniczenia pośrednie.

W rozdziałach poprzednich wyliczyliśmy wszystkie przepisy i rozpatrzyliśmy działalność wszystkich tych urzędów, które bezpośrednio lub pośrednio mają na celu reglamentację handlu w Polsce. Na zakończenie, pragnąc wyczerpać ostatecznie listę ograniczeń, które w jakikolwiek sposób krępują wolny handel, wspomnimy pokrótce o odrębnym rodzaju ograniczeń obrotu handlowego, a mianowicie o tych, które wypływają z dekretów, ustaw i rozporządzeń, nie mających za przedmiot reglamentacji w znaczeniu ścisłem.

Do nich należy przedewszystkiem zaliczyć ograniczenia, wypływające z ustawy o świadczeniach wojennych [1]), która postanawia, że z chwilą wybuchu wojny lub z chwilą zarządzenia bądź ogólnej, bądź częściowej mobilizacji, państwo ma prawo żądania od ludności na czas trwania wojny świadczeń wojennych, a w szczególności odpłatnego odstępowania na rzecz państwa własności lub prawa użytkowania rzeczy ruchomych lub nieruchomych, bezpośrednio lub pośrednio potrzebnych dla celów zaopatrywania armji i obrony państwa.

Po ogłoszeniu obowiązku świadczeń wojennych, może Rada Ministrów wydać zakaz wywozu poza granice państwa ruchomości, podlegających świadczeniom wojennym i poddać obrót temi przedmiotami wewnątrz kraju kontroli rządowej.

Jednocześnie właściwe władze administracyjne mogą wezwać wszystkie osoby prawne i fizyczne, obowiązane do świadczeń wojennych, do ujawnienia zapasów przedmiotów, podlegających świadczeniom.

Zażądanie świadczeń następuje w drodze nakazów rekwizycyjnych, wydawanych przez właściwe władze administracyjne, na podstawie zapotrzebowań, wystawianych przez odnośne władze wojskowe, bądź też w drodze nakazów, wydawanych przez te ostatnie, a to w razie nagłej a pilnej potrzeby, z zawiadomieniem tylko władz administracyjnych [2]).

Dalsze rozporządzenia, wydane na podstawie ustawy o świadczeniach wojennych, wprowadziły obowiązek świadczenia na szereg przedmiotów i towarów, niezbędnych dla armji [3]).

---

[1]) Z dnia 11. V 1919 r. Dz. Pr. P. P. Nr. 32, poz. 264.

[2]) Ustawa z dnia 28,X 1919 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 86 poz. 470.

[3]) Patrz roz. z dn. 29;IX 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 98, z dn. 22.V, 19119 r. „M. P.“ Nr. 117, z 5.XI 1919 r. „M. P.“ Nr. 243, z 1.XI 1919 r. „M. P.“ Nr. Nr. 245 i 246.

Należy tu zaznaczyć, że przy większych zapotrzebowaniach, Min. Spr. Wojsk. winno zawsze porozumieć się poprzednio z Ministrami Aprowizacji, Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu, względnie z innemi jeszcze Ministrami, tak, by ciężar świadczeń wojennych rozłożyć równomiernie na całe Państwo, oraz tak, by uwzględnić w pełni słuszne interesy poszczególnych obywateli i interesy ogólnej racjonalnej gospodarki [1]).

Opierając się na tejże ustawie, w listopadzie r. ub. podano do wiadomości, że przewóz siana kolejami żelaznemi i kolejkami wązkotorowemi może się dokonywać wyłącznie za listami frachtowemi, wydawanemi przez Główny Urząd Zaopatrywania Armji [2]).

Tu więc rozpoczyna się nowy rodzaj ograniczeń przypadkowych—a mianowicie— ograniczeń przewozu towarów kolejami żelaznemi.

Zgodnie z ogłoszeniem Min. Kolei Żelaznych z dnia 1 września r. ub. [3]), niezależnie od zasadniczych przepisów Min. Apr. i M. P. i H. o przewozie ładunków. podlegających sekwestrowi i ograniczeniom przewozu wewnętrznego, wprowadzono następujące warunki odnośnie do przewozu ładunków kolejami żelaznemi: (Przepisy te obowiązywały przedtem jeszcze od 1 lipca r. ub.).

1) Wszelkie przewozy są dokonywane podług planu przewozowego, opracowanego na każdy miesiąc przez komisję międzyministerjalną.

2) W planie przewozowym dzienne normy ładunkowe dzielą się na przewozy:

a) z polecenia władz wojskowych,

b) węgla z kopalni z polecenia P. U. W.

c) z polecenia poszczeg. Ministerstw, w granicach norm, wskazanych w planie danego M-stwa i

d) różnych towarów prywatnych.

Przewozy z polecenia M-stw dotyczą również transportów prywatnych, o ile te transporty będą uznane przez odpowiednie M-stwa jako posiadające znaczenie ogólno-państwowe lub społeczne.

3) Przewozy podług planu są wykonywane w nast. kolejności:

a) dla potrzeb wojska, kolei żelaznych i węgla z kopalni,

---

[1]) Rozp. Wyk. z dn. 14.V 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. Nr. 100 i 101.

[2]) Rozp. z dn. 14.XI 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 251.

b) z polecenia Min. Aprow. i Rolnictwa,
c) „ Min. Robót Publ. i Poczt i Telegrafów.
d) „ Min. Przemysłu i Handlu,
e) „ pozostałych M-stw i
f) różnych towarów prywatnych, które znów będą wykonywane w nast. kolejności:
a) przesyłki pośpieszne
b) mięso, tłuszcze i nabiał
c) wszelkie żywność
d) domowe rzeczy i sprzęty i
e) pozostałe towary.

Zaznaczyć tu należy, że od dnia 1 grudnia r. ub. przewóz drzewa opałowego może się odbywać wyłącznie na podstawie imiennych listów przewozowych, wydawanych odbiorcom tego drzewa przez P. Urząd Węglowy [1]).

Oprócz wyżej przytoczonych ograniczeń przewozu kolejami żelaznemi istnieją jeszcze i inne ograniczenia, dotyczące załadowania, wyładowania i przeładowania towarów, terminów wykupu listów przewozowych w niektórych węzłach kolejowych oraz podniesienia postojowego, które to ograniczenia nie mogą być jednak ściśle uważane za ograniczenia handlu.

Wreszcie wspomnimy tu pokrótce o ograniczeniach, wypływających z dekretu o samorządzie miejskim [2]) i z dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej [3]). Mianowicie, zarówno rady miejskie, jak i powiatowe związki komunalne mają prawo ustanawiać u siebie monopole handlowe na przedmioty nie należące do monopolu państwowego. Odnośne uchwały i statuty organów samorządowych i komunalnych podlegają zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Min. Skarbu oraz z Min. Przemysłu i Handlu względnie z Min. Aprow. Ceny sprzedażne na zmonopolizowane towary podlegają analogicznemu zatwierdzeniu.

Prócz tego Sejmik powiatowy, względnie rada miejska, wyznacza instytucje społeczno-handlowe dla odbioru towarów kontygentowych i towarów pozakontygentowych dla całego powiatu i powierza funkcje detalicznej sprzedaży odpowiednim instytucjom społecznym lub, jak wy-

---

[1]) Rozp. z dnia 29.XI 1919 r. „Monitor Polski“ Nr 264.
[2]) Dziennik Praw P. P. Nr. 13, poz. 140 patrz również dekr. Dz. Pr. P. P. Nr. 14, poz. 150.
[3]) Dziennik Praw P. P. Nr. 13, poz. 141 patrz również dekr. Dz. Pr. P. P. Nr. 14, poz. 151.

raźnie zaznacza tekst odnośnego rozporządzenia, [1]) *w braku tychże*—kupcom prywatnym.

Zasadę tę potwierdza również okólnik Ministra Aprowizacji w sprawie organizacji odbiorczych z dnia 26.XI 1919 r., [2]) gdzie zaznaczono, że do odbioru i rozdziału zarówno hurtowego, jak i detalicznego artykułów, będących w rozporządzeniu Min. Aprowizacji, a niepodpadających pod przepisy Ustawy o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20, powołane są w pierwszym rzędzie Związki Stowarzyszeń Spożywców, jako organizacje konsumentów, ewentualnie Współdzielcze Stowarzyszenia Rolniczo-Handlowe. W braku wzmiankowanych organizacji w powiecie, hurtowy odbiór powyższych artykułów spełniają utworzone przy Sejmikach Powiatowych biura handlowe.

Biura te odstępuje dane artykuły do rozsprzedaży instytucjom o charakterze wyżej wskazanym, zarówno istniejącym jak i tym, które zostaną zorganizowane, zaś tylko w razie zupełnego braku lub niedostatecznej ilości wzmiankowanych instytucji współdzielczych w powiecie—innym instytucjom o charakterze społeczno-handlowym lub handlowym.

Na tem zakończymy listę ograniczeń obrotu handlowego, działających na terenie Rzplitej Polskiej. Rozumie się, zdajemy sobie doskonale sprawę, że oprócz wyżej przytoczonych ograniczeń, istnieją jeszcze inne czynnniki, pośrednio utrudniające w obecnie przeżywanym okresie przejściowym prowadzenie handlu. Handel jest bowiem tym czułym organem gospodarki państwowej, który może najbardziej reaguje na wszelkie, nawet najsubtelniejsze przeszkody i ograniczenia. Jednakże te przejawy wychodzą już poza ramy naszego tematu nie będziemy się tu nad niemi zastanawiali.

Zgodnie z założeniem, i ponieważ jest rzeczą niemożliwą powrócić do wolnego handlu, skreślając wszystkie ograniczenia za jednym zamachem, głównym celem niniejszej pracy było zebranie wszystkich przepisów w jedną całość, która mogłaby ułatwić kupiectwu orjentowanie się w labiryncie różnorakich przepisów i usunąć niejedną niepewność, nieraz stojącą na przeszkodzie należytemu wyzyskaniu konjuktury handlowej.

---

[1]) Rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 26.III 1919 r. „Monitor Polski“ Nr. 70.

[2]) Nr. 210.IV P. A.

CENA 10 MAREK

Akc. Wyd.-Druk. „Praca“, Kredytowa 2—4, w Warszawie